

Тетяна Суржук, кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри теорії і методик початкової освіти
Рівненського державного гуманітарного університету

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2104-0015>

Людмила Бісовецька, кандидат філологічних наук, доцент
кафедри теорії і методик початкової освіти
Рівненського державного гуманітарного університету

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0318-5963>

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ ТЕАТРАЛІЗАЦІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

У статті розглянуто особливості підготовки майбутніх учителів початкових класів до реалізації завдань театралізації в освітньому процесі. Виявлено, що навчальна дисципліна “Театралізація на уроках в початковій школі” є інтегрованою за своєю суттю, вона спирається на знання й навички не лише з мовно-літературної освітньої галузі, а й мистецької, технологічної тощо. Дисципліна є важливим складником професійної підготовки вчителя, оскільки забезпечує перехід від репродуктивного навчання до продуктивного. Вона готує вчителя, здатного до творчої самореалізації та впровадження інноваційних ігрових технологій у сучасний освітній процес.

Ключові слова: майбутні вчителі початкових класів; театралізація; інсценізація; інтеграція; сценічна майстерність; реквізит.

Лім. 8.

Tetiana Surzhuk, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the
Theory and Methodology of Primary Education Department,
Rivne State University for the Humanities

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2104-0015>

Liudmyla Bisovetska, Ph.D. (Philology), Associate Professor of the
Theory and Methodology of Primary Education Department,
Rivne State University for the Humanities

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0318-5963>

PREPARING FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS TO IMPLEMENT THEATRICALISATION IN THE EDUCATIONAL PROCESS

The article discusses the peculiarities of training future primary school teachers to implement theatricalisation tasks in the educational process. It has been found that the academic discipline “Theatricalisation in Primary School Lessons” is integrated in nature, relying on knowledge and skills not only in the field of language and literature education, but also in the arts, technology, etc. Discipline is an important component of teacher training, as it ensures the transition from reproductive to productive learning.

It has been determined that the role of the discipline “Theatricalisation in Primary School Lessons” in the training of future specialists is manifested in the following aspects: 1) the formation of communicative competence; 2) mastery of integrated teaching methods; 3) the development of emotional intelligence; 4) tools for inclusion; 5) stimulation of students’ cognitive activity. It has been established that practical classes should include: training in acting and stage skills; staging; integration of different subjects; working with puppets and props; and lesson direction.

It has been determined that the creative work of higher education students within the discipline of “Theatricalisation in Primary School Lessons” is aimed at developing the methodological and practical skills of future teachers. The main types of such work include: methodological developments; practice-oriented (artistic and design) work; performance and creative tasks; acting sketches; creative completion of a work: use of media technologies. These types of work ensure that future teachers are prepared to use theatre pedagogy as a means of developing students’ emotional intelligence and cognitive processes.

The discipline prepares teachers who are capable of creative self-realisation and the implementation of innovative gaming technologies in the modern educational process.

Keywords: future primary school teachers; dramatisation; staging; integration; stage skills; props.

Постановка проблеми. Театралізація та інсценізація художніх творів є формою креативної роботи із текстом на уроках мовно-літературної освітньої галузі. Прийоми використання різних видів театрального мистецтва на уроках у початковій школі здавна застосовувалися в традиційній вітчизняній методиці навчання літе-

ратурного читання, виховання і розвитку творчих здібностей учнів, проте лише у зв’язку з реформою “Нова українська школа” вони набули широкого вжитку в освітній сфері. Оволодіння майбутніми вчителями початкових класів уміннями реалізовувати завдання змістової лінії, пов’язаної з театралізацією під час вивчення мовно-літературної освіт-

ньої галузі, відкриває перед ними можливості залучення здобувачів освіти до сценічної творчості. Це, зі свого боку, сприяє формуванню в дітей здатностей вільно почувати себе у ситуаціях спілкування, використовувати несловесні засоби комунікації, долати бар'єри неоднозначності або невизначеності мовленнєвої ситуації. Майбутні учителі мають свідомо поставитися до необхідності створення умов для розвитку творчої активності учнів, прилучення їх до театральної культури, формування прояву ініціативи й самостійності, виховання доброзичливості й порозуміння у стосунках з однокласниками.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідники освітнього процесу початкової школи обґрунтовують необхідність застосування активного, ігрового, дослідницького, особистісно зорієнтованого, проблемного навчання з метою всебічного розвитку дитини, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь. Використання театралізації, вміння перетворювати та інсценізувати прочитане, створювати власні тексти є успішним поступом у реалізації означеної мети. Проблема театралізації у початковій школі вивчається багатоаспектно. Питанню формування емоційної культури молодших школярів засобами театральної діяльності на уроках мистецтва присвячено праці Т. Борисової [1, 111–122]. О. Бухало [2] висвітлює проблему формування емоційної культури молодших школярів у процесі психолого-педагогічної взаємодії. О. Михайлицька [5] визначає театралізацію як дієвий творчий засіб соціалізації особистості в особистісно орієнтованому освітньому середовищі. Специфіку здійснення естетичного виховання учнів початкових класів, включаючи їх залучення до театральної діяльності, описано в публікаціях таких авторів, як-от: Н. Вітковська, Н. Горобець, Д. Джола, Г. Костюшко, Ю. Сафонова [8], Г. Сирітка, Н. Стихун [6], М. Турчин [7], І. Хижняк [8], М. Тараренко, А. Хрипкова, В. Шацька та А. Щербо.

На допомогу вчителям початкових класів видано два випуски посібника О. Джежелей, А. Ємець, О. Коваленко “Читаємо та граємо в театр” [3], [4]. Посібники містять матеріал, який сприяє формуванню в дітей молодшого шкільного віку навичок виразного читання, культури комунікації на основі розвитку творчих здібностей, залучає дітей і дорослих до цікавої гри в театр. Призначений для класно-урочних занять, гурткової роботи та організації змістовного дозвілля.

Проте зазначені наукові праці присвячені переважно впровадженню театралізації в освітній процес закладів загальної середньої освіти, а підготовка майбутніх учителів початкових класів до реалізації завдань театралізації та інсценізації прочитаного в освітньому процесі залишається поза увагою дослідників.

Мета статті – визначити роль дисципліни “Театралізація на уроках в початковій школі” у професійній підготовці майбутнього вчителя початкових класів, описати конкретні завдання для практичних занять, запропонувати види творчих робіт здобувачів вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Із впровадженням в освітній процес Державного стандарту початкової освіти і Типових освітніх програм початкової школи з'ясувалося, що “класичних” навчальних предметів педагогічного факультету недостатньо для підготовки фахівців Нової української школи щодо реалізації завдань театралізації та інсценізації прочитаного в освітньому процесі. У початковій школі важливо не тільки навчити дітей читати, писати і рахувати, а й розвивати їхню уяву, емоційність та вміння спілкуватися. Одним із найкращих засобів для цього є театралізована діяльність. А щоб навчити театралізації учнів, треба самим вчителям бути в ній обізнаними.

У контексті значущості підготовки майбутніх учителів початкових класів до реалізації завдань театралізації в освітньому процесі актуальності набувають питання пошуку ефективних способів залучення здобувачів вищої освіти до дослідження прийомів театралізації (інсценування, режисерський коментар, сценічно-ігрові вправи, театральне бачення п'єси тощо), створення ескізів елементів костюмів, декорацій, портретів героїв; музичного оформлення творів; афіш до вистав.

У Рівненському державному гуманітарному університеті навчальна дисципліна “Театралізація на уроках в початковій школі” входить до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів ступеня вищої освіти “бакалавр” галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності Початкова освіта.

Навчальна дисципліна “Театралізація на уроках в початковій школі” є інтегрованою за своєю суттю, вона спирається на знання й навички не лише з мовно-літературної освітньої галузі, а й мистецької, технологічної тощо. Дисципліна є важливим складником професійної підготовки вчителя, оскільки забезпечує перехід від репродуктивного навчання до продуктивного.

Роль дисципліни “Театралізація на уроках в початковій школі” у підготовці майбутнього фахівця проявляється у таких аспектах:

1) формування комунікативної компетентності: здобувачі освіти опановують техніку мовлення, дикцію, жестикуляцію та міміку, що є основними інструментами вчителя для утримання уваги учнів НУШ;

2) володіння методикою інтегрованого навчання: театралізація дозволяє поєднувати мовно-літературну, мистецьку, технологічну та соціальну освітні галузі, що відповідає сучасним стандартам початкової освіти;

3) розвиток емоційного інтелекту: майбутні вчителі вчать розпізнавати емоції та керувати ними, що допомагає у створенні психологічно комфортного середовища та розв'язанні конфліктів у класі;

4) інструментарій для інклюзії: театральні методи (ляльковий театр, рольові ігри) вивчаються як ефективний засіб соціалізації дітей з особливими освітніми потребами;

5) стимулювання пізнавальної активності: вчитель навчається перетворювати сухий навчальний матеріал на захопливу дію, що підвищує мотивацію учнів початкових класів до навчання.

Наведемо приклади конкретних завдань для практичних занять із дисципліни “Театралізація на уроках в початковій школі”, розподілених за напрямками підготовки вчителя:

1. Тренінг ігрової та сценічної майстерності

“Оживлення предметів”: здобувачам освіти пропонується обрати будь-яке шкільне приладдя (пенал, лінійку, ручку) і за допомогою пластики та голосу надати йому характеру. Завдання: розіграти діалог між “хазяйновитим пеналом” та “пустотливими олівцями і ручками”, “педантичною лінійкою” та “неуважним олівцем”. “Емоційне читання”: необхідно прочитати один і той самий уривок тексту з підручника (наприклад, вірш, діалог, правило або умову задачі) з різними підтекстами: як таємницю, як радісну новину, як суворе попередження. Пантомімічні етюди: відтворити без слів процес, описаний у тексті (наприклад, як баба замішує тісто на колобок, розпускається квітка або працює годинниковий механізм).

2. Методика роботи з текстом (Інсценізація)

“Трансформація казки”: взяти відому казку з програми читання, наприклад, “Як пан по-німецькому балакав” і переписати її у формі п’єси (діалоги + ремарки). “Стоп-кадр”: створити “живу картину” до ключового епізоду твору, наприклад, витягання ріпки персонажами. Здобувачі освіти мають заверти в позах персонажів, а “глядачі” – вгадати момент і пояснити мотивацію героїв у цю секунду. “Інтерв’ю з героєм”: один студент грає персонажа твору, наприклад, Котигорошка, інші ставлять йому запитання, на які немає прямої відповіді в тексті, змушуючи “героя” імпровізувати в межах образу.

3. Театралізація на різних уроках (Інтеграція)

На уроках української мови та читання: створити рольову гру “В гостях у Частини Мови”. Завдання: персонаж (наприклад, Іменник) має розповісти про свої ознаки через костюм або специфічну манеру поведінки. На уроках “Я досліджую світ”: підготувати міні-виставу “Подорож краплинки”, “Тваринний світ Полісся” або “Планети Сонячної системи”, де кожен персонаж презентує наукові факти про себе. На уроках мистецтва: намалювати

ескізи декорацій, костюмів, афішу до вистави, запрошення; підібрати пісню, музичний супровід. На уроках технологій: створити декорації, елементи костюмів, ляльки (з паперу, тканини тощо). На уроках математики: розробити сценарій короткої вистави за змістом складної задачі на рух або спільну роботу, де учні самі стають об’єктами (поїздами, цифрами, величинами).

4. Робота з ляльками та реквізитом

“Театр на палицях/пальчиковий театр”: виготовлення найпростіших площинних ляльок для театралізації на уроці. Завдання: провести фрагмент уроку, де пояснення нового матеріалу веде лялька-помічник. Тіньовий театр: постановка епізоду байки чи вірша за допомогою паперових силуетів та джерела світла. “Магічний кошик”: викладач дістає предмет-реквізит (капелюх, окуляри, чарівну паличку), і здобувач освіти має миттєво увійти в образ, якому цей предмет належить, щоб дати дітям інструкцію до уроку.

5. Режисура уроку

Розробка сценарію фрагмента уроку: складання плану-конспекту, де театралізація є не просто розвагою, а методом досягнення навчальної мети (наприклад, введення в тему через появу костюмованого персонажа). Створення “звукової партитури”: озвучити літературний твір за допомогою підручних засобів (шум вітру – папір, тупіт копит – олівці тощо) для розвитку аудіального сприйняття учнів.

Творчі роботи здобувачів вищої освіти в межах дисципліни “Театралізація на уроках в початковій школі” спрямовані на формування методичних та практичних навичок майбутнього вчителя. Основні види таких робіт включають:

1. Методичні розробки

Конспекти театралізованих уроків передбачають створення планів занять для мовно-літературної або мистецької галузей із використанням елементів драматизації. Сценарна майстерність включає розробку власних п’єс, інсценівок за мотивами художніх творів, адаптацію відомих казок для шкільної сцени, створення відомої казки на новий лад. Проекти театральних гуртків охоплюють планування позаурочної діяльності, що охоплює основні режисури та акторської майстерності для дітей.

2. Практико-орієнтовані (художньо-дизайнерські) роботи

Створення реквізиту та декорацій включає розробку ескізів або виготовлення елементів оформлення сцени. Конструювання ляльок передбачає виготовлення персонажів для різних видів театру (пальчикового, настільного, театру на фартухові). Ігродизайн включає створення театральних ігрових ситуацій та дидактичних ігор з елементами театру.

3. Виконавські та творчі завдання

Акторські етюди: виконання вправ на розвиток міміки, жестів, сценічного мовлення та руху. Твор-

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ ТЕАТРАЛІЗАЦІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

че завершення твору: представлення фіналу казки чи оповідання у формі малюнка, розповіді або театрального етюду. Використання медіатехнологій: створення відеофрагментів вистав або цифрових презентацій театралізованих проєктів.

Ці види робіт забезпечують готовність майбутнього вчителя до використання театральної педагогіки як засобу розвитку емоційного інтелекту та пізнавальних процесів учнів.

Здобувачі освіти 4 курсу педагогічного факультету денної форми навчання (50 респондентів) відповіли на питання анкети щодо використання театралізації як засобу навчання в початковій школі.

Наведемо приклад питань анкети для студентів 4 курсу: “Театралізація як засіб навчання в початковій школі”

I. Теоретична готовність

1. Наскільки важливим ви вважаєте використання театралізації в початковій школі? (- Дуже важливо для кращого засвоєння матеріалу. - Важливо як допоміжний розважальний елемент. - Не вважаю це обов’язковим, оскільки це забирає багато часу)

2. На яких уроках, на вашу думку, театралізація є найбільш ефективною? Можна обрати кілька варіантів. (- Читання / Українська мова. - Я досліджую світ (ЯДС). - Іноземна мова. - Математика. - Мистецтво.

3. Які форми театралізації вам найбільш відомі? (- Інсценізація казки/оповідання. - Ляльковий театр (пальчиковий, настільний). - Рольова гра (проживання ситуацій). - Пантоміма. - Театралізована гра-драматизація)

II. Практичний досвід (на основі педагогічної практики)

4. Чи використовували ви елементи театралізації під час проходження практики? (- Так, регулярно. - Використовував(ла) кілька разів. - Ні, не використовував(ла))

5. Якщо так, то з якою метою ви її застосовували? (- Для пояснення нового матеріалу. - Для закріплення та узагальнення знань. - Для відпочинку дітей (як фізкультхвилинку або розрядку). - Для розвитку емоційного інтелекту та комунікативних навичок)

6. Як учні реагували на театралізовані завдання? (- З великим ентузіазмом та активністю. - Зацікавилися, але не всі брали участь. - Були пасивними або сприймали це як звичайну гру без навчання.)

7. З якими труднощами ви зіткнулися при підготовці до театралізованого уроку? (- Брак часу на підготовку реквізиту/сценарію.

- Складність у підтримці дисципліни під час гри. - Відсутність необхідного обладнання в класі. - Власна невпевненість в акторських здібностях)

III. Професійні потреби

8. Чи достатньо знань та вмінь ви отримали в університеті для впровадження театралізації? (-Ціл-

ком достатньо. - Отримав(ла) теоретичну базу, але бракує практичних майстер-класів. - Недостатньо, довелося шукати інформацію самостійно)

9. Якої допомоги ви потребуєте як майбутній вчитель для роботи в цьому напрямку? (- Готові збірники сценаріїв для різних уроків. - Відео-приклад проведення таких уроків досвідченими вчителями. - Методичні рекомендації щодо створення декорацій “з підручних матеріалів”)

10. Чи плануєте ви використовувати театралізацію у своїй майбутній професійній діяльності? (- Так, обов’язково. - Іноді, залежно від теми. - Швидше за все, ні)

Близько 85 % (43 студенти) вважає використання театралізації в початковій школі дуже важливою для кращого засвоєння матеріалу, оскільки театралізація є частиною вимог НУШ. Решта 15 % вважає її допоміжним елементом. 100 % респондентів зазначили, що театралізація є найбільш ефективною на уроках читання та мистецтва, 70 % – на уроках іноземної мови та ЯДС, 6 % – на уроках математики. Найбільш відомими формами театралізації 100 % респондентів назвали рольову гру та інсценізацію, 30 % – пантоміму та ляльковий театр через брак практичних навичок роботи з реквізитом.

Понад 75 % студентів зазначили, що застосовували театралізацію під час педагогічної практики з метою розвитку емоційного інтелекту та комунікації, що корелює з фокусом сучасної педагогіки на “soft skills”, 24 % – для закріплення та узагальнення знань. 90 % студентів підтвердили, що учні реагували на театралізовані завдання з великим ентузіазмом, оскільки ігрові методи залишаються провідними у молодшому шкільному віці. При підготовці до театралізованого уроку практиканти зіткнулися з певними труднощами: основною проблемою (70 % відповідей) є брак часу на підготовку реквізиту та сценаріїв, близько 20 % покаржилися на складність утримання дисципліни під час гри (діти стають занадто емоційними).

Близько 65 % студентів зазначили, що в університеті вони отримали хорошу теоретичну базу, але бракує саме “акторських” майстер-класів. Щодо потреб майбутніх вчителів для роботи в цьому напрямі 90 % респондентів проголосувала за готові збірники сценаріїв та відео-приклад уроків, щоб зекономити час на плануванні. Незважаючи на труднощі, 80 % (40 студентів) планують використовувати елементи театралізації, оскільки це один з найкращих способів зацікавити дітей покоління Альфа, а також це підвищує конкурентоспроможність вчителів як інноваторів освіти.

Загалом здобувачі освіти розуміють користь методу театралізації; головною проблемою називають брак часу на підготовку декорацій, а головним запитом є практичні кейси (готові сценарії), щоб не “видумувати велосипед” щоразу перед уроком.

Висновки. Отже, дисципліна “Театралізація на уроках в початковій школі” готує вчителя-фасилітатора, здатного до творчої самореалізації та впровадження інноваційних ігрових технологій у сучасний освітній процес. Перспективу дослідження вбачаємо в аналізі вербальних і невербальних засобів для створення образу персонажа на сцені.

ЛІТЕРАТУРА

1. Борисова Т.В. Формування емоційної культури молодших школярів засобами театральної діяльності на уроках мистецтва. *Педагогічна освіта: теорія і практика: збірник наукових праць*. Вип. 29 (2–2020). Київ: Міленіум, 2020. С. 111–122.

2. Бухало О.Л. Формування емоційної культури молодших школярів у процесі психолого-педагогічної взаємодії: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.07. Харків: ХНПУ ім. Г. Сковороди, 2011. 21 с.

3. Держелей О.В., Ємець А.А., Коваленко О.М. Читасмо та граємо в театр. Перший випуск. 1–4 класи. Київ: Ранок, 2019. 80 с.

4. Держелей О.В., Ємець А.А., Коваленко О.М. Читасмо та граємо в театр. Другий випуск. 1–4 класи. Київ: Ранок, 2019. 80 с.

5. Михайлицька О.С. Театралізація як дієвий творчий засіб соціалізації особистості в особистісно орієнтованому освітньому середовищі. *Педагогіка партнерства як основа розвитку суб'єктів освітньої діяльності в умовах нової української школи: електронний збірник науково-методичних матеріалів конференції* (Житомир, 15 травня 2019 р.). Житомир, 2019. URL: <https://conf.zippo.net.ua/?p=323> (дата звернення: 08.01.2026).

6. Стихун Н.В. Тенденції розвитку професійної майстерності вчителя засобами театрального мистецтва у практиці роботи сучасних вітчизняних шкіл. *Освітлогічний дискурс*. 2017. № 1–2. С. 212–226.

7. Турчин Т.М. Театральне мистецтво в практиці сучасної початкової школи. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки*. 2021. № 2. С. 57–63.

8. Хижняк І., Сафонова Ю. Наукові засади застосування театралізації на уроках літературного читання в початковій школі. *Гуманізація навчально-виховного процесу*. 2023. № 1(103). С. 218–228.

REFERENCES

1. Borysova, T.V. (2020). Formuvannia emotsiinoi kul-

tury molodshykh shkoliariv zasobamy teatralnoi diialnosti na urokakh mystetstva [Forming the emotional culture of younger schoolchildren through theatrical activities in art lessons]. *Pedagogical education: theory and practice: collection of scientific papers*. Vol. 29 (2–2020). Kyiv, pp. 111–122. [in Ukrainian].

2. Bukhalo, O.L. (2011). Formuvannia emotsiinoi kultury molodshykh shkoliariv u protsesi psykhologo-pedahohichnoi vzaiemodii [Formation of emotional culture in younger schoolchildren in the process of psychological and pedagogical interaction]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kharkiv, 21 p. [in Ukrainian].

3. Dzhzhelyei, O.V., Yemets, A.A. & Kovalenko, O.M. (2019). Chytaiemo ta hraiemo v teatr [Reading and playing theatre]. First edition. Grades 1–4. Kyiv, 80 p. [in Ukrainian].

4. Dzhzhelyei, O.V., Yemets, A.A. & Kovalenko, O.M. (2019). Chytaiemo ta hraiemo v teatr [Reading and playing theatre]. Second edition. Grades 1–4. Kyiv, 80 p. [in Ukrainian].

5. Mykhailiyska, O.S. (2019). Teatralizatsiia yak diievyi tvorchyi zasib sotsializatsii osobystosti v osobystisno oriento-vanomu osvithnomu seredovyshchi [Theatricalisation as an effective creative tool for socialisation of the individual in a person-oriented educational environment]. *Pedagogical education: theory and practice: collection of scientific papers*. Zhytomyr. Available at: <https://conf.zippo.net.ua/?p=323> (Accessed 08 Jan. 2026). [in Ukrainian].

6. Stykhun, N.V. (2017). Tendentsii rozvytku profesiinoi maisternosti vchytelia zasobamy teatralnoho mystetstva u praktytsi roboty suchasnykh vitchyznianskykh shkil [Trends in the development of teachers' professional skills through theatrical arts in the practice of modern domestic schools]. *Educological discourse*. No. 1–2, pp. 212–226. [in Ukrainian].

7. Turchyn, T.M. (2021). Teatralne mystetstvo v praktytsi suchasnoi pochatkovoї shkoly [Theatrical art in the practice of modern primary school]. *Research Notes. Series “Psychology and Pedagogy Research” (Nizhyn Mykola Gogol State University)*. No. 2, pp. 57–63. [in Ukrainian].

8. Khyzhniak, I. & Safonova, Yu. (2023). Naukovi zasady zastosuvannia teatralizatsii na urokakh literaturnoho chytannia v pochatkoviї shkoli [Scientific basis for the use of dramatisation in literary reading lessons in primary school]. *Humanization of the educational process*. No 1(103), pp. 218–228. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 19.01.2026

Прийнято до друку: 24.02.2026

Опубліковано: 23.03.2026

“Навчати – означає запалювати. Але палати може лише той, хто сам охоплений вогнем”.

*Тригорій Сковорода
український філософ, педагог*

“Навчати – це двічі вчитися”.

*Жозеф Жубер
французький письменник*

